

Stanovisko školitele k disertační práci FaVU VUT v Brně

Titul, jméno a příjmení doktoranda: MgA. Julia Gryboš

Studijní program a obor : Výtvarná umění. Umění ve veřejném prostoru a umělecký provoz

Téma dizertační práce: Tanec s miliony uzlů

Návrat k řemeslným technikám a autorské práci s textilem v kontextu současné umělecké praxe.

Školitel: doc. MgA. Luděk Rathouský

Julia Gryboš je součástí umělecké dvojice Barbora Zentková - Julia Gryboš. V krátkosti se pokusím nastínit jednotlivé členky tohoto dua.

Barbora Zentková a Julia Gryboš vytvořily tandem už ve druhém ročníku na Fakultě umění v Ostravě v ateliéru Františka Kowolovského. Přestože do Brna nastoupily už jako duo, tehdy ještě pod názvem „Parené buchtý“, daly se u jednotlivých autorek rozpoznat charakteristické rysy v přístupu k uměleckému dílu, což bylo do jisté míry dané podmínkami a tlakem školy. Jejich poměrně odlišné vyjadřovací prostředky se ve velké míře protínaly v intelektuální rovině jejich přemýšlení o uměleckém díle. Přirozeně se propletly, až když obě studentky dospěly k rozhodnutí na dále vystupovat v tandemu.

Rozhodly se, že jejich společná identita bude založena na fúzi obou osobností. Toto rozhodnutí se projevilo výrazným způsobem do bezprostřední práce. Vytratil se jakýkoli charakter odkazující k osobnosti. Umělecké gesto bylo nahrazeno neosobní koláží sestavenou z časopisových výstřížků, instalací z ready made objektů, videí s téměř nezatelným pohybem, monotónní hudbou a sofistikovanou instalací rafinovaných objektů. Začaly si vytvářet hermetický jazyk umění, původně postavený na defragmentaci obrazu nebo scény. Dnes jsou uznávanými umělkyněmi působícími v Berlíně, kde získaly jako ocenění jejich kvality státem dotovaný ateliér. Jejich význam výrazně překračuje národní hranice a patří k evropské špičce ve své generaci.

Svoji doktorskou práci zahájila Julia Gryboš v roce 2015 s tématem úzce spjatým s tehdejší uměleckou praxí.

Pod názvem *Zvuk determinován místem zvukové instalace podmíněné místně specifickým kontextem v současné praxi* se pokusila popsat tehdejší zvukové instalace na pozadí šesti ročníků akce sochy v Brně.

Po úspěšném splnění doktorských povinností vůči škole se doktorandka přestěhovala do Berlína a postupně se jí otevřel širší kontext, který postupně vedl k proměně tématu, které bylo školitelem v roce 2018 schváleno. V návaznosti na úspěšnou kariéru se její zájem výzkumu přesunul od formálních pojetí zkoumaných subjektů k ideovým platformám determinujícím umělecké formy spřízněných autorů a autorek.

Změna tématu doktorské práce nepřišla zlomově, ale kontinuálně navazuje na hluboký odborný zájem Julie Gryboš o současné umění. Pokračuje tak ve způsobu vědeckého přístupu vycházejícího z praxe. A je dobré si uvědomit, že ona praxe je velmi bohatá a internacionální.

Na základě praxe a přemýšlení o současné ideové podstatě umění dospěla k předpokladu, že se do středu uměleckého zájmu dnes více dostává výrobní proces a tvorba samotná. Takzvané přemýšlení rukama. Dizertační práce se nejen snaží tento obrat doložit, ale ptá se i po příčinách a důvodech tohoto obratu a současně se ho snaží ukotvit do širších společenských souvislostí.

V kapitolách Řemeslo, Craftismus a Řemeslo a feminismus vymezujících základní pojmy je jasně vymezeno teritorium zájmu. Z textu vyplývá hluboká znalost a zájem o problematiku a jasné feministické a levicové postoje, které jsou nedílnou součástí současného ideového rámce umění.

Disertační práce je smysluplně a přehledně dělena do dílčích okruhů, které s tématem souvisí, ale mají trochu odlišná paradigmatata. Vyváženost mezi kurátorskými projekty a jednotlivými autory, kteří se dotýkají tématu je vynikající. Struktura práce je čtivá a srozumitelná. Výběr výstav, které jsou do této práce zařazeny, jsou dostatečně reprezentativním vzorkem. Nejedná se o vyčerpávající teoretickou práci ale o vzorek, který dokládá stav myšlení současné umělecké generace narozené na sklonku sociálního experimentu ve východní Evropě, formující se v raném východoevropském kapitalismu a dozrávající v počínajícím digitálním kapitalismu. Právě levicový postoj spojený s vlnou všeobecné kritiky kapitalismu, v disertační práci označený termínem pozdní kapitalismus, je onou červenou nití, která vše křehce propojuje. Tyto postoje však nepůsobí aktivisticky, ale jako kriticky žitý ideový rámec tvůrců této generace.

V kapitole Umělci a (reaktivní, komunitní i léčivá) hmota, se na pozadí devíti uznávaných a aktuálních autorek a autorů seznámíme s různými přístupy, které se pojí s tématem. Autoři jsou vybíráni se zřetel k tématu s důrazem na společnou materiální podstatu, a tak výběr působí poněkud účelově. Zde jsou teze zkoumány z osobních aspektů. Škoda, že zde nebyla zvolena forma rozhovorů, nicméně i tak jde o kompilát z pečlivě vybraných kurátorských textů nebo přepisů výpovědí z různých zdrojů. Je zde doložena dostatečná různorodost individuálních přístupů i vynikající orientace doktorandky v uměleckém mezinárodním provozu.

Práce je dostatečně obsáhlá a přesvědčivá. Autorka sice v závěrečné úvaze poněkud relativizuje důkazy podporující výchozí teze, ale to obsahu nasbíraných materiálů nijak neubírá na závažnosti. Jisté zaváhání si spojují spíše s tím, že nasbírané materiály jsou příliš blízko tématu a jeho odžití samotnou autorkou.

Doktorská práce je velmi zdařile podpořena praktickým výstupem prací dua Gryboš Zentková z let 2017 až 2022 a je rovnocenným pandánem disertační práce Barbory Zentkové. Společné dílo je zde zastoupeno projekty spojenými s výše vytčeným výsekem. Doporučuji práci nejen k úspěšné obhajobě, ale po prolnutí s prací Barbory Zentkové k publikaci.

Celá disertační práce je tak cenným příspěvkem do vědeckého fondu umění a je mojí velkou ctí moci ji vřele doporučit k obhajobě.

Podpis školitele:

Datum: 6.1.2023